

Anmälan

Nätet som fångar de små fiskarna

Hur stor roll kan internet spela undrar man vid läsningen av Mattias Beijmos reportagebok. Visserligen lever – eller kanske snarast levde - även i Syrien drömmen om det fria internet. Det har författaren framhållit vara syftet med skrivandet, alltså yttrandefrihet genom internet. Och det beskriver författaren med hjälp av några idealister som drabbas och växer upp som datanördar mot alla odds. Utan varken någorlunda moderna datorer och ingen internet kämpar dom på och lär sig programmering och engelska genom stor ihärdighet. Datanördar med omvänd dygnsrytm finns också här, enligt författaren.

Risken är förstås att prata strunt, alltså prata om internets roll i ett skede som präglas av extremt blodigt inbördeskrig. Det oanade lidandet och förstörelsen i Syrien borde förstås vara huvudsaken.

*De kan inte stoppa oss,
Mattias Beijmo, Volante,
2018, 237 sidor, ca 250
kr.*

Men vilken roll har och kan i bästa fall internet ha?
Författaren har gjort ett försök att diskutera detta.

Han tycks mena att motståndet mot diktaturen kunnat haft stor chans om inte kriget gått till väpnat krig. Hade nätets hjältar haft större chans att bekämpa Assad?

Från de som bestämmer gäller det omvända. För dom är internet ett sätt att kontrollera befolkningen. Syriens världsvana diktatorfamilj Assad tänkte bygga upp internet och ge syrierna kontakt med nätet. Trots goda kontakter med västliga ledare som presidenter vid den tiden Sarkozy och Obama, finns vissa svårigheter att få som dom vill. Även internt motstånd mot utbyggnaden av internet ska också ha funnits i Syriens ledande skikt, menar författaren. Kanske är det typiskt för den delen av världen där inte internet är utvecklat ännu. Där är man rädd för att inte kunna behålla kontrollen, eller har redan sålt ut den till t.ex. Facebook.

Men Bashar Al-Assad vill i så fall ha total kontroll och bygga ut nätet precis på samma sätt som i väst. Med total kontroll över trafiken på nätet. Kruxet är att kunna få tag på de västutvecklade systemen för att kontrollera och övervaka all trafik på internet. Syrien måste bl.a. gå runt handelsblockader. En EU-förordning listar främst medel för direkt krigsföring. Det är förbjudet att exportera utrustning som kan användas för övervakning av telekommunikation och internet. Medräknas också tekniskt bistånd. Möjligen betyder det att syrierna hann före EU-embargot som började införas under 2011. Händelserna i boken skedde både före och efter detta datum.

Vissa system som finns idag i Syrien har utvecklats i Sverige enligt boken. Ericsson-produkter och expertis har förekommit, alltså trots blockaden. Svenska regeringen gick Ericssons ärende och verkade för export till Syrien, stött av enstaka förvirrade dataaktivister. Bildtargumentet var att det skulle hjälpa oppositionen mot Assad att verka för fritt internet, med friare tillgång till utrustning. Det hände våren 2012 och verkade motsatt till att stärka Assads repression, enligt Beijmo och andra opinionsbildare vid den tiden.

Vissa dataentreprenörer har ena foten i hackermiljön skriver författaren. De blir väl lite för mycket av hjältar i boken. Måne är författaren själv något av en småidealisk nätråtta. Bland utpekade aktörer i Syrien finns Telecomix som har viss svenska anknytning. Historien med deras avslöjande av syriska regeringens telebolags innehav av minst 13 BlueCoat-spionservrar kom ut i allmänheten i början av 2010-talet. Amerikanska BlueCoat-spionenheter (numera Sumantec) används också i västländer för att kontrollera internettrafiken. Sådana är förknippade med löpande supportavtal varför det amerikanska företaget inte kunde förklara bort att man brutit mot USA:s blockad av handel med Syrien. Sen har också spionsystem från franska Qosmos smugglats till Syrien.

Men de fanns även ödesdiga blåögda kontakter över oskyddat internet med aktivister i Syrien. Al-Assads hejdukar kunde spåra och fångsla resp. oskadliggöra aktivister med hjälp av den insmugglade spionutrustningen och experter från bl.a. USA, Tyskland, Sverige och Frankrike.

Även om historien i boken utspelar sig för ca. 10 år sen finns företagen och spiontekniken fortfarande. Det tyder på att marknaden för kontrollsystemet finns kvar – för uppdateringar och förbättringar resp. försäljning till fler länder.

Upprinnelsen till inbördeskriget i Syrien var bl.a. massakern mot den egna befolkningen i staden Daraa 2011. Demonstranterna slogs ner brutalt med tusentals dödsoffer. Det utlöste blockadaktionerna från EU. Då styrde Al-Assads regim tillgången på internetkontakt med hjälp av den insmugglade kontrolltekniken.

Mot alla odds lyckades enskilda datakunniga skapa en hel del oreda – skicka ut vittnesmål om massakrerna och hålla sig undan Assads säkerhetspolis. Men inte i längden; till slut hanns bokens hjälte upp och burades in och torterades under oerhört grymma omständigheter.